

V L A A M S P A R L E M E N T

Zitting 2006-2007

28 juni 2007

ONTWERP VAN DECREET

**houdende instemming met het Internationaal Verdrag
inzake plantgenetische hulpbronnen voor voeding en landbouw,
ondertekend in Rome op 6 juni 2002**

MEMORIE VAN TOELICHTING

DAMES EN HEREN,

I. ALGEMENE BESPREKING

1. Doel en totstandkoming van het verdrag

In 1983 richtte de Conferentie van de Voedsel- en Landbouworganisatie van de Verenigde Naties (FAO) een permanent intergouvernementeel forum op. Die Commissie Genetische Hulpbronnen voor Voeding en Landbouw (CGRFA) moest zich buigen over vraagstukken op het gebied van plantgenetische hulpbronnen.

Onder plantgenetische hulpbronnen voor voeding en landbouw wordt verstaan: al het genetisch materiaal van plantaardige oorsprong met een werkelijke of potentiële waarde voor voeding en landbouw.

Plantgenetische hulpbronnen voor voeding en landbouw zijn de gezamenlijke zorg van alle landen omdat zij allemaal in hoge mate afhankelijk zijn van plantgenetische hulpbronnen uit andere landen. Het behouden, exploreren, verzamelen, karakteriseren, evalueren en documenteren van plantgenetische hulpbronnen voor voeding en landbouw is van wezenlijk belang voor het bereiken van de doelstellingen van de verklaring van Rome inzake de wereldvoedselzekerheid en het actieplan van de wereldvoedseltop, en voor een duurzame ontwikkeling van de landbouw voor de huidige en toekomstige generaties. Bovendien bestaat er een dringende noodzaak om de capaciteit van de ontwikkelingslanden en de landen met een overgangseconomie te versterken.

Plantgenetische hulpbronnen voor voeding en landbouw vormen de onmisbare grondstof voor genetische veredeling van gewassen. Deze veredeling kan gebeuren via een selectie door de landbouwers zelf (hoevezaad), via de klassieke plantenveredeling, uitgevoerd door (overheids-)instituten of zaadbedrijven of nog via de moderne technieken van de biotechnologie. Deze plantgenetische hulpbronnen voor voeding en landbouw zijn tevens van essentieel belang voor de aanpassing van onvoorziene veranderingen in het milieu en toekomstige menselijke behoeften.

De in het verdrag erkende rechten op behoud, gebruik, uitwisseling en verkoop van op boerderijen

bewaarde zaden en ander materiaal voor vermeerdering, en de rechten om deel te nemen aan de besluitvorming met betrekking tot en de eerlijke en billijke verdeling van de voordelen die voortvloeien uit het gebruik van plantgenetische hulpbronnen voor voeding en landbouw, zijn van wezenlijk belang voor de toepassing van de rechten van de landbouwer en voor het bevorderen van die rechten op nationaal en internationaal niveau.

Verontrust door de voortdurende achteruitgang van de plantgenetische hulpbronnen voor voeding en landbouw, werden in 1993 in de CGRFA onderhandelingen gestart om de internationale verbintenis inzake plantgenetische hulpbronnen voor voeding en landbouw van 1983 te herzien. Eind juni 2001 raakte men het in Rome eens over de grote lijnen van het internationaal verdrag inzake plantgenetische hulpbronnen voor voeding en landbouw. Dit verdrag werd formeel aanvaard tijdens de tweejaarlijkse Conferentie van de FAO op 3 november 2001. België trad, als voorzitter van de Europese Unie (EU), op als woordvoerder van de Europese Gemeenschap (EG) en haar lidstaten tijdens de laatste etappes van de onderhandelingen.

Het verdrag werd aangenomen met 116 stemmen voor en twee onthoudingen. Er waren geen tegenstemmen.

Het nieuwe verdrag beoogt de meest belangrijke voedings- en voedergewassen en de hiermee verbonden globale voedselzekerheid te beschermen. Daarnaast tracht het verdrag het behoud en het duurzaam gebruik van genetische bronnen voor de voeding en de landbouw te vrijwaren en de billijke verdeling van de winsten die uit hun gebruik voortvloeien, te waarborgen. Tot slot voorziet het in de uitwerking van een globaal, multilateraal systeem. Dit systeem zou de toegang vergemakkelijken tot een lijst van gewassen die essentieel zijn voor de voedselzekerheid (bijvoorbeeld materiaal uit genenbanken, van landbouwvelen of van planten in het wild). Dit systeem voorziet eveneens in de uitwisseling van informatie en technologie, in het bijzonder met landen in een overgangs- of ontwikkelingsfase.

Het verdrag erkent de rol die de hele landbouwbevolking speelt bij het behoud, de verbetering en de verspreiding van plantgenetische hulpbronnen. Net zo goed erkent het dat het aan de nationale overheden toekomt de rechten van de landbouwers te beschermen en vraagt het de regeringen dan ook maatre-

gelen te treffen ter verdediging en promotie van de landbouwers.

Het verdrag gaat alleen over plantgenetische hulpbronnen voor landbouw en voeding. Het gaat niet over zoogenetische hulpbronnen, schimmels of bacteriën en genetische hulpbronnen voor andere gebruiksdoeleinden zoals voor de farmaceutische sector.

Het verdrag brengt een aantal verplichtingen met zich mee die in de praktijk al nageleefd worden. Het verdrag formaliseert daarom in de eerste plaats de bestaande uitwisseling van materiaal en de verdeling van de opbrengsten die uit het gebruik voortvloeien. Die werkwijze werd dus al gevolgd maar het gevaar bestond dat landen of instellingen die handel boven onderzoek en ontwikkeling stellen, er misbruik zouden van maken. Dat gevaar is nu ingeperkt.

De goedkeuring van het verdrag brengt geen bijkomende financiële verplichtingen mee. De algemene verbintenissen hebben betrekking op een aantal programma's en verbintenissen die België al goedgekeurde en ook naleeft.

2. Belang van het verdrag

De plantgenetica en de plantenveredeling leveren de biologische basis voor de voedselzekerheid van de wereldbevolking. Als uitlopers van de collecties 'in situ' en/of 'ex situ'¹ vormen zij het basismateriaal voor het onderzoek naar en de verbetering van zaden, wat voor de landbouwbevolking van essentieel belang is.

Rekening houdend met de stijging van de wereldbevolking en de druk van het milieu (zoals droogte, ziektes, insecten) moeten de bestaande variëteiten constant vernieuwd worden, zodat hun rendement en weerstand kunnen verhoogd of behouden worden.

¹ Het behoud 'in situ' betekent: het behoud van ecosystemen en natuurlijke habitats en de instandhouding en het herstel van levensvatbare populaties van soorten in hun natuurlijke omgeving en, in het geval van gecultiveerde plantensoorten, in de omgeving waarin zij hun onderscheidende kenmerken ontwikkeld hebben. Met het behoud 'ex situ' wordt bedoeld: het behoud van plantgenetische hulpbronnen voor voeding en landbouw buiten hun natuurlijke habitat.

Landbouwers hebben in de loop der tijden zowat 10.000 gewassen ontwikkeld voor voedingsdoeleinden. Momenteel zorgen slechts 150 gewassen voor de voeding van bijna de ganse wereld. Vier gewassen – rijst, tarwe, maïs en aardappelen – leveren 60% van de wereldwijde, benodigde hoeveelheid calorieën. De verschillen tussen de gewassen worden steeds kleiner als gevolg van de modernisering, de grotere bevolkingsdichtheid en veranderende eetgewoontes. Bij een grotere genetische uniformiteit verhoogt het potentieel risico op schade door ziekten (bacteriën, virussen, schimmels) of plagen (insecten, nematoden, en andere), door koude, warmte, droogte of andere biotische of abiotische stress die planten kunnen ondergaan.

Ook de verscheidenheid van plantgenetische hulpbronnen voor de landbouw en de voeding neemt snel af. De ontwikkelingslanden bezitten de meerderheid aan reserves 'in situ', terwijl de ontwikkelde landen voornamelijk over collecties 'ex situ' beschikken. Om een antwoord te kunnen bieden aan toekomstige uitdagingen, zullen Noord en Zuid moeten vasthouden aan voortdurende selecties.

Door het op grote schaal telen van gewassen in monocultuur met steeds dezelfde genetische kenmerken, dreigt op termijn een groot potentieel aan zeer nuttige genen zoals bijvoorbeeld resistentie- of tolerantiegenen door uitkruising verloren te gaan. Het is echter van groot belang dat een zo groot mogelijke diversiteit (pool) van genen in stand gehouden wordt om toekomstige problemen en veranderingen in aanvallen het hoofd te kunnen bieden zonder te moeten inboeten op de opbrengsten en kwaliteit van de producten.

Het behoud van een 'pool van genen' die ruim genoeg is en optimale toegangsvoorwaarden tot die 'pool' (zowel qua kostprijs als qua gebruiksvriendelijkheid) zijn evengoed onmisbare elementen in het behoud, de ontwikkeling en de vernieuwing van een duurzame en milieuvriendelijke landbouw, die bovendien op een adequate manier de voedingsbehoefte van de hele wereldbevolking kan garanderen.

In de praktijk zien we echter dat veel landen, en dit conform het verdrag inzake biologische diversiteit, belemmeringen installeren tegen het vrije verkeer van germplasma (genetisch materiaal). Toch onderschatten zij het belang van de uitwisseling van materiaal en informatie voor wetenschappelijk onderzoek en voor de selectie van nieuwe rassen van kweekbare

planten die op termijn de voedingsbehoefte kunnen garanderen.

Hoe langer hoe meer betrokken partijen deelden dan ook de mening dat een nieuw internationaal verdrag een geschikt middel is om de uitwisseling van plantengenetische materialen, die noodzakelijk is voor de ontwikkeling van de landbouw, te vrijwaren. Het verdrag kan de toegang tot de kennis inzake plantengenetica en plantenveredeling verbeteren, de rechten van de landbouwers in de praktijk omzetten en de kosten verminderen van de transacties, die voortvloeien uit de bilaterale benadering van het verdrag inzake biologische diversiteit dat op 5 juni 1992 in Rio de Janeiro gesloten werd. Het verzoent de multilaterale benadering van de flux van germplasma, die noodzakelijk is voor de agronomische selectie, met de bilaterale benadering van het verdrag inzake biologische diversiteit, die haar beste toepassing vindt in het bio-onderzoek in de farmaceutische sector.

3. Plantengenetica en plantenveredeling in Vlaanderen

In het regeerakkoord 2004-2009 staat dat de Vlaamse Regering het onderzoeks- en innovatiepotentieel binnen het beleidsdomein landbouw en visserij wil versterken met specifieke aandacht voor het toepassingsgericht, praktijkgericht en beleidsgericht onderzoek, onder meer met het oog op de introductie en verbetering van teelten gericht op het opwekken van groene energie of de productie van grondstoffen.

In het kader van Beter Bestuurlijk Beleid (BBB) binnen de Vlaamse overheid en ter verbetering van de onderzoeksefficiëntie is vanaf 1 april 2006 het Centrum voor Landbouwkundig Onderzoek (CLO) en het wetenschappelijk deel van het Centrum voor Landbouweconomie (CLE) ondergebracht in een verzelfstandigd agentschap onder de benaming Instituut voor Landbouw- en Visserijonderzoek (ILVO).

Het ILVO heeft als doel het uitvoeren en coördineren van beleidsonderbouwend wetenschappelijk onderzoek en de daaraan verbonden dienstverlening, met het oog op een duurzame landbouw en visserij in economisch, ecologisch, sociaal en maatschappelijk perspectief. Steunend op wetenschappelijke disciplines, bouwt het ILVO daarvoor de kennis op die nodig is voor de verbetering van producten en productiemethoden, voor de bewaking van de kwaliteit en de

veiligheid van de eindproducten en voor de verbetering van beleidsinstrumenten als basis van sectorontwikkeling en agrarisch plattelandsbeleid. Het ILVO bestaat uit vier kennisseenheden, namelijk plant, dier, technologie & voeding en socio-economie, met een 14-tal onderzoeksdomeinen waaronder 'toegepaste genetica en veredeling'.

De Vlaamse universiteiten besteden eveneens ruime aandacht aan de plantengenetica. Daarnaast beschikken ook een beperkt aantal privéveredelingsbedrijven over genenbronnen onder andere rond granen en bieten.

II. ARTIKELSGEWIJZE BESPREKING VAN HET VERDRAG

Het verdrag telt 35 artikelen, verdeeld over zeven titels. Verder werden twee bijlagen bij het verdrag gevoegd.

1. Inleidende en algemene bepalingen (preambule, delen I en II)

In artikel 1 staan de doelstellingen van het verdrag, namelijk het behoud en het duurzaam gebruik van plantgenetische hulpbronnen voor voeding en landbouw en de eerlijke en billijke verdeling van de voordelen die voortvloeien uit het gebruik ervan in overeenstemming met het verdrag inzake biologische diversiteit (verdrag van Rio de Janeiro van 5 juni 1992).

Artikel 2 geeft een omschrijving van de gebruikte termen zoals:

- behoud 'in situ': het behoud van ecosystemen en natuurlijke habitats en de instandhouding en het herstel van levensvatbare populaties van soorten in hun natuurlijke omgeving en, in het geval van gecultiveerde plantensoorten, in de omgeving waarin zij hun onderscheidende kenmerken ontwikkeld hebben;
- behoud 'ex situ': het behoud van plantgenetische hulpbronnen voor voeding en landbouw buiten hun natuurlijke habitat;
- plantgenetische hulpbronnen voor voeding en landbouw: al het genetisch materiaal van plant-

aardige oorsprong met een werkelijke of potentiële waarde voor voeding en landbouw;

- genetisch materiaal: al het materiaal van plantaardige oorsprong, waaronder het materiaal voor vermenigvuldiging en plantenvermeerdering, dat functionele eenheden van de erfelijkheid bevat;
- variëteit: een groep planten binnen één enkele botanische taxon van de laagst bekende rang, die gedefinieerd wordt door de vermeerderende onderscheidende kenmerken en andere genetische kenmerken;
- verzameling ‘ex situ’: een verzameling plantgenetische hulpbronnen voor voeding en landbouw die buiten hun natuurlijke omgeving in stand gehouden wordt;
- gebied van oorsprong: een geografische zone waar een plantensoort, hetzij gecultiveerd hetzij niet-gecultiveerd, voor het eerst haar onderscheidende kenmerken ontwikkeld heeft;
- gebied met een diversiteit van gewassen: een geografische zone met hoog niveau in genetische diversiteit voor gecultiveerde plantensoorten onder ‘in situ’-omstandigheden.

Artikel 3 stelt dat het verdrag betrekking heeft op plantgenetische hulpbronnen voor voeding en landbouw.

Artikel 4 bepaalt dat elke verdragsluitende partij garandeert dat de in het verdrag overeengekomen verplichtingen overeenkomen met haar wetten, reglementen en procedures.

Artikel 5 stipuleert dat elke verdragsluitende partij een geïntegreerde aanpak moet bevorderen van de exploratie, het behoud en het duurzaam gebruik van plantgenetische hulpbronnen. Daarbij moet zij:

- onderzoek verrichten en inventarissen opstellen van plantgenetische hulpbronnen voor voeding en landbouw;
- plantgenetische hulpbronnen voor voeding en landbouw verzamelen en relevante informatie vergaren met betrekking tot de hulpbronnen die bedreigd worden of die gebruikt zouden kunnen worden;

- de inspanningen van landbouwers en plaatselijke gemeenschappen bevorderen en ondersteunen;
- het behoud ‘in situ’ bevorderen van niet-gecultiveerde planten door onder andere de inspanningen van de plaatselijke en inheemse gemeenschappen te steunen;
- samenwerken om de ontwikkeling van een efficiënt en duurzaam systeem voor het behoud ‘ex situ’ te bevorderen, met passende aandacht voor de noodzaak van een toereikende documentatie, karakterisering, regeneratie en evaluatie, en de verbetering en de overdracht van technologieën;
- toezicht houden op het behoud van de levensvatbaarheid, het variatieniveau en de genetische gaafheid van verzamelingen van plantgenetische hulpbronnen.

De partijen moeten maatregelen treffen om bedreigingen voor de plantgenetische hulpbronnen tot een minimum te beperken of, indien mogelijk, te elimineren.

Artikel 6 stelt dat de verdragsluitende partijen passende beleidsmaatregelen en juridische maatregelen moeten uitwerken en handhaven ter bevordering van het duurzaam gebruik van plantgenetische hulpbronnen, namelijk:

- het nastreven van een rechtvaardig landbouwbeleid;
- het versterken van onderzoek ter bevordering en instandhouding van biologische diversiteit door zoveel mogelijk de variatie te vergroten ten gunste van de landbouwers;
- het bevorderen van initiatieven op het vlak van plantenveredeling waardoor, met de deelname van boeren in ontwikkelingslanden, de capaciteit kan versterkt worden om variëteiten te verkrijgen die speciaal aangepast zijn aan de maatschappelijke, economische en ecologische omstandigheden, in het bijzonder in marginale gebieden;
- het vergroten van de genetische basis van gewassen en van het scala aan genetische diversiteit dat ter beschikking staat van de landbouwers;
- het bevorderen van een ruimer gebruik van plaatselijke en aan plaatselijke omstandigheden aan-

gepaste gewassen, variëteiten en weinig gebruikte soorten;

- het ondersteunen van een ruimer gebruik van een verscheidenheid aan variëteiten en soorten in het beheer, het behoud en het duurzaam gebruik van gewassen op boerderijen, en het leggen van verbanden tussen plantenveredeling en landbouwontwikkeling;
- het onderzoeken en eventueel wijzigen van het beleid inzake plantenveredeling en regelgeving op het vlak van verkoop van variëteiten en distributie van zaden.

Artikel 7 behandelt de nationale verplichtingen van de verdragsluitende partijen en de internationale samenwerking tussen de partijen. De internationale samenwerking moet gericht zijn op:

- het ontwikkelen of versterken van de capaciteit van ontwikkelingslanden en landen met een overgangseconomie met betrekking tot het behoud en het duurzaam gebruik van plantgenetische hulpbronnen;
- het stimuleren van internationale activiteiten ter bevordering van behoud, evaluatie, documentatie; genetische verbetering, plantenveredeling en zadenvermeerdering, en het verspreiden, verschaffen van toegang tot en uitwisseling van plantgenetische hulpbronnen en van passende informatie en technologie;
- het in stand houden en versterken van institutionele mechanismen;
- het toepassen van het financieringsbeleid.

Volgens artikel 8 engageren de verdragsluitende partijen zich om technische bijstand te verlenen aan partijen die ontwikkelingslanden zijn of landen met een overgangseconomie.

2. Rechten van de landbouwers (deel III)

Artikel 9 erkent de belangrijke rol van de landbouwers en van de lokale en inheemse gemeenschappen. Die rechten hebben betrekking op de bescherming van de traditionele kennis van plantgenetische hulpbronnen, de verdeling van de voordelen die voort-

vloeien uit het gebruik van die hulpbronnen en de deelname aan de besluitvorming op nationaal vlak over vraagstukken in verband met het behoud en het duurzaam gebruik van plantgenetische hulpbronnen. De verdragsluitende partijen komen overeen dat de verantwoordelijkheid voor het verwezenlijken van de rechten van de landbouwers berust bij de nationale regeringen.

3. Multilateraal toegangssysteem (deel IV)

Artikel 10 erkent de soevereine rechten van de verdragsluitende partijen over hun eigen plantgenetische hulpbronnen. In de uitoefening van die rechten komen de partijen overeen een efficiënt, doeltreffend en transparant systeem te ontwikkelen om de toegang tot plantgenetische hulpbronnen te vergemakkelijken en de voordelen die uit het gebruik ervan voortvloeien, op een eerlijke en billijke manier te verdelen.

Artikel 11 stelt dat het multilateraal systeem voor toegang tot en verdeling van voordelen, van toepassing is op de in aanhangsel I genoemde plantgenetische hulpbronnen. Dat aanhangsel telt 35 plantensoorten en 29 voedergewassen.

Plantgenetische hulpbronnen waarop het multilateraal systeem niet van toepassing is, volgen de regels van het verdrag inzake biologische diversiteit. De voorwaarden inzake de toegang tot de plantgenetische hulpbronnen worden geregeld door een bilaterale overeenkomst tussen de leverancier en de ontvanger. Indien er geen overeenstemming bestaat over de voorwaarden, moet de leverancier (houder van de genetische hulpbron) geen toegang verlenen.

Artikel 12 handelt over de toegang tot plantgenetische hulpbronnen binnen het multilateraal systeem. Die toegang wordt verschaft door middel van een overeenkomst inzake overdracht van materiaal (MTA), waarin zowel de technische als de financiële voorwaarden van de verschaftte toegang vastgelegd zijn en waarin nader aangegeven is dat die voorwaarden van toepassing zijn op alle volgende overdrachten van die plantgenetische hulpbron voor voeding en landbouw. De omschrijving van ‘genetisch materiaal’ en de voorwaarden inzake de toegang tot het materiaal van het multilateraal systeem, zorgen er samen voor dat de Europese wetgeving conform de verdragsvereisten is, inzonderheid de inachtneming van richtlijn 98/44/EG van 6 juli 1998 inzake de rechtsbescherming van biologische uitvindingen.

Artikel 13 gaat over de verdeling van voordelen in het multilateraal systeem. Die verdeling behelst de uitwisseling van informatie, de toegang tot en de overdracht van technologie, de capaciteitsopbouw en de verdeling van geldopbrengsten en andere voordelen die voortvloeien uit de commercialisering. De bijdrage voor producten afkomstig van een plantgenetische hulpbron waarop intellectuele eigendomsrechten rusten die het onderzoek of de verbetering beperken, moet betaald worden zodra het product op de markt gebracht wordt. Contractueel moet de ontvanger een bijdrage storten aan een financieel mechanisme. Voor producten die kosteloos en zonder beperkingen ter beschikking gesteld worden voor verder onderzoek en veredeling is een vrijstelling voorzien, zoals bepaald is in de Europese regelgeving.

4. Steunelementen (deel V)

Artikel 14 stelt dat de verdragsluitende partijen de doelmatige toepassing van het lopende Wereldactieplan voor het behoud en duurzame gebruik van plantgenetische hulpbronnen (GPA) moeten stimuleren door middel van nationale maatregelen en, waar nodig, door middel van internationale samenwerking. Dat Wereldactieplan dat in juni 1996 in Leipzig opgesteld werd, bestaat uit 20 prioritaire activiteiten die rond vier thema's opgebouwd zijn, namelijk:

- behoud en ontwikkeling 'in situ';
- behoud 'ex situ';
- gebruik van plantgenetische hulpbronnen;
- institutionele ondersteuning.

De kosten worden geraamd op 130 à 300 miljoen US dollar. De internationale overeenkomst inzake plantgenetische hulpbronnen was niet afdwingbaar en tot op heden heeft geen enkel land een bijdrage geleverd voor de financiering van het GPA.

Artikel 15 omschrijft de behandeling van de verzamelingen 'ex situ' van plantgenetische hulpbronnen die bij de Internationale Instituten voor Landbouwonderzoek (IARC's) van de Adviesgroep inzake Internationaal Landbouwonderzoek (CGIAR) bewaard worden.

Het artikel gaat over de zeer uitgebreide en belangrijke verzamelingen die ten behoeve van de inter-

ationale gemeenschap, onder het beheer van 16 centra staan. Die centra, die elk een eigen en autonome juridische status hebben, maken deel uit van de CGIAR.

De behandeling van de verzamelingen gebeurt als volgt:

- de plantgenetische hulpbronnen van de verzamelingen die opgenomen zijn in aanhangsel I, maken deel uit van het multilateraal systeem;
- de plantgenetische hulpbronnen van de verzamelingen die niet opgenomen zijn in aanhangsel I en die verzameld zijn vóór de inwerkingtreding van het verdrag, maken *sensu stricto* geen deel uit van het multilateraal systeem; zij worden wel ter beschikking gesteld op grond van een overeenkomst inzake overdracht van materiaal;
- de plantgenetische hulpbronnen die niet opgenomen zijn in aanhangsel I en die verzameld zijn na de inwerkingtreding van het verdrag, moeten beschikbaar zijn voor toegang onder voorwaarden die de IARC's die het materiaal ontvangen, overeengekomen zijn met het land van oorsprong of met de landen die het materiaal ontvangen hebben overeenkomstig het verdrag inzake biologische diversiteit.

Materiaal dat vóór de inwerkingtreding van het verdrag deel uitmaakte van de verzamelingen van de IARC's, worden dus vrijwel identiek behandeld aangezien voor alle gevallen een overeenkomst inzake overdracht van materiaal moet bestaan waarvan de inhoud bepaald wordt door het bestuursorgaan.

De taak en de autonomie van de IARC's worden duidelijk omschreven in punt 1.d.

Artikel 16 bepaalt dat de bestaande samenwerking in internationale netwerken van plantgenetische hulpbronnen moet bevorderd en verder ontwikkeld worden op basis van bestaande overeenkomsten en overeenkomstig de bepalingen van het verdrag.

Artikel 17 stipuleert dat de verdragsluitende partijen moeten samenwerken bij de ontwikkeling en de versterking van een wereldwijd informatiesysteem om uitwisseling van gegevens over wetenschappelijke, technische en ecologische zaken te vergemakkelijken.

5. Financiële bepalingen (deel VI)

Volgens artikel 18 leggen de verdragsluitende partijen zich de verplichting op om een financieringsstrategie te voeren voor de toepassing van het verdrag. België heeft er, namens de EU, tijdens lange discussies met de ontwikkelingslanden over gewaakt dat er geen nieuwe verplichte middelen voorzien worden voor dit verdrag. Men spreekt dan ook over een financieringsstrategie en niet over financiële middelen. Alle middelen waarvan sprake is, zijn hetzij al voorzien in het kader van andere internationale overeenkomsten, hetzij vrijwillige bijdragen.

Het financieringsbeleid bestaat uit:

- het inzetten van relevante internationale middelen, mechanismen en organen, met name het Wereldmilieufonds, dat voorzien is in het verdrag inzake biologische diversiteit;
- vrijwillige bijdragen;
- de middelen die voortvloeien uit de toepassing van artikel 13.2.d inzake de verdeling van geldopbrengsten;
- de financiële middelen voor relevante nationale en/of regionale activiteiten.

De partijen dienen geen enkele financiële verplichting aan te gaan, met uitzondering van de verdeling van de geldopbrengsten en andere voordelen die voortvloeien uit de commercialisering, waartoe de gebruiker van plantgenetische hulpbronnen contractueel verplicht is.

6. Institutionele bepalingen (deel VII)

Artikel 19 behandelt de oprichting, de taken, de werking en de samenstelling van het bestuursorgaan, dat bestaat uit vertegenwoordigers van alle verdragsluitende partijen. Het moet de volledige toepassing van het verdrag bevorderen en beschikt daartoe over ruime bevoegdheden.

Besluiten worden met algemene stemmen genomen. Die bij momenten stroeve stemprocedure werd verkozen boven de in de FAO gebruikelijke besluitvorming. Die keuze is ingegeven door de vrees van de partijen die de onderhandelingen voerden. Het bestuursorgaan mag, in geval van eensgezindheid, opteren voor een andere wijze van besluitvorming over bepaalde

maatregelen, met uitzondering van wijzigingen van het verdrag of de aanhangsels.

Het bestuursorgaan moet minstens één keer om de twee jaar een gewone vergadering beleggen. Het bestuursorgaan zelf of een derde van de verdragsluitende partijen kunnen ook buitengewone vergaderingen voorstellen.

In artikel 20 worden de benoeming en de taken van de secretaris van het bestuursorgaan omschreven. Vermits het verdrag aangenomen werd als een internationaal afdwingbare overeenkomst in het kader van de FAO, moet de secretaris benoemd worden door de algemeen directeur van de FAO.

Artikel 21 stelt dat het bestuursorgaan op zijn eerste vergadering doelmatige samenwerkingsprocedures en operationele mechanismen ter bevordering van de naleving van de bepalingen van het verdrag en ter behandeling van de gevallen van niet-nakoming, moet bestuderen en goedkeuren.

Artikel 22 behandelt de regeling van geschillen tussen de verdragsluitende partijen. Geschillen over de uitlegging of toepassing van het verdrag worden bij voorkeur door onderhandelingen geregeld. Indien geen overeenstemming kan gevonden worden, kan de bemiddeling van een derde ingeroepen worden. Bij de neerlegging van de akte van bekrachtiging, aanvaarding, goedkeuring of toetreding kan een verdragsluitende partij schriftelijk verklaren dat zij geschillen wil beslechten via arbitrage in overeenstemming met de procedure als vastgelegd in titel 1 van aanhangsel II of door voorlegging van het geschil aan het Internationaal Gerechtshof. Indien de partijen niet dezelfde of geen enkele procedure aanvaard hebben, wordt het geschil onderworpen aan conciliatie in overeenstemming met titel 2 van aanhangsel II, tenzij de partijen anders overeenkomen.

Artikel 23 gaat over wijzigingen aan het verdrag. Die wijzigingen kunnen door elke verdragsluitende partij voorgesteld worden en zij worden aangenomen op een vergadering van het bestuursorgaan. Alle wijzigingen mogen uitsluitend met algemene stemmen van de op de vergadering van het bestuursorgaan aanwezige partijen aangenomen worden. Zij worden van kracht op de negentigste dag na de neerlegging van akten door ten minste twee derden van de partijen.

Artikel 24 bepaalt dat de aanhangsels een integrerend deel uitmaken van het verdrag.

De artikelen 25 tot en met 35 bevatten de gebruikelijke bepalingen over ondertekening, bekrachtiging, aanvaarding of goedkeuring, toetreding, inwerkingtreding, voorbehouden, opzegging, ontbinding, depositaris en authentieke versies.

Aanhangsels

Aanhangsel I bevat een lijst van gecultiveerde plantensoorten die opgenomen zijn in het multilateraal systeem.

Aanhangsel II gaat over de regeling van geschillen.

III. PROCEDUREVERLOOP

1. Gemengd karakter

De FAO nam het verdrag aan tijdens haar 31ste Conferentie, die plaatsvond in Rome van 2 tot 13 november 2001.

Het gemengd karakter naar Belgisch recht (bevoegdheidsuitoefening van de federale overheid en van de gewesten) werd vastgelegd tijdens de vergadering van 2 oktober 2001 van de Werkgroep 'gemengde verdragen' (WGV), adviesorgaan van de Interministeriële Conferentie Buitenlands Beleid (ICBB). Het verdrag bevat dus een aantal bepalingen die onder de bevoegdheid van de gewesten vallen. Het betreft in hoofdzaak de beleidsdomeinen landbouw en wetenschap & innovatie waarbij ook rekening gehouden wordt met leefmilieuaspecten. De ICBB heeft die beslissing op 27 november 2001 bekrachtigd.

Door het Lambermontakkoord van 16 oktober 2000 werden de bevoegdheden inzake landbouw quasi integraal overgeheveld naar de gewesten. De federale overheid blijft evenwel bevoegd voor de aangelegenheden die hem toelaten een optimaal sanitair beleid te voeren via het Federaal Agentschap voor de Veiligheid van de Voedselketen (artikel 6, §1, V, sub 1 en 2, van de bijzondere wet van 13 juli 2001 tot wijziging van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen). Om die reden en met dat doel blijven de bevoegdheden van het Bestuur voor de Kwaliteit van de Grondstoffen en de Plantaardige Sector van het voormalig ministerie van Landbouw, federaal.

2. Ondertekening – inwerkingtreding

Tijdens de bijeenkomst van de WGV werd ook beslist om ondertekeningformule 3 van de ICBB te gebrui-

ken, dit wil zeggen “één enkele handtekening met volmachten van alle betrokken overheden, in naam van het Koninkrijk België, doch met vermelding van alle betrokken entiteiten onder de handtekening”. Dit is de gebruikelijke formule voor de ondertekening door België van verdragen in het kader van organisaties van de Verenigde Naties (VN).

België ondertekende het verdrag op 6 juni 2002 tijdens de Wereldvoedseltop die in Rome plaatsvond.

Volgens artikel 28 trad het verdrag in werking 90 dagen na de neerlegging van de 40ste akte. Op 31 maart 2004 werd dat aantal overschreden nadat onder meer de EG haar akte van goedkeuring neergelegd had. Het verdrag trad bijgevolg internationaal in werking op 29 juni 2004.

Voor staten die na die datum hun akte van bekrachtiging, aanvaarding, goedkeuring of toetreding neerleggen, treedt het verdrag in werking 90 dagen na de datum van neerlegging van de akte.

Eind april 2007 zijn 111 landen en de EG partij bij het verdrag, 77 landen en de EG hebben het verdrag ondertekend; 51 landen zijn al toegetreden. 60 landen en de EG hebben hun akte van bekrachtiging, aanvaarding of goedkeuring neergelegd. België en 16 andere landen hebben het verdrag enkel ondertekend.

3. Advies van de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen (SERV)

In zijn advies van 23 november 2005 sloot het dagelijks bestuur van de SERV zich aan bij het ontwerp van regeringsbeslissing, onder voorbehoud van bekrachtiging door de Raad zelf. De Raad heeft op 18 januari 2006 dat standpunt bekrachtigd.

4. Advies van de Milieu- en Natuurraad van Vlaanderen (Minaraad)

In zijn advies van 23 december 2005 benadrukt de Minaraad het belang van het verdrag dat een algemeen bindend kader verschaft voor de bescherming van plantgenetische hulpbronnen voor voeding en landbouw en de basis legt voor een multilateraal stelsel waarbij alle partijen toegang hebben tot de hulpbronnen en de commerciële voordelen daarvan. De Minaraad wijst ook op het belang van de instandhouding van genetische bronnen als middel om de diversiteit in genetische bronnen te behouden en te versterken. Ten slotte benadrukt de Minaraad het belang van open toegang tot genetische bronnen, het

bevorderen van het duurzaam gebruik van genetische bronnen en het streven naar een eerlijke en billijke verdeling van de baten van genetische bronnen.

5. Advies van de Vlaamse Raad voor Wetenschapsbeleid (VRWB)

De VRWB bracht op 30 maart 2006 een positief advies uit. Volgens de VRWB bevat het verdrag zeer belangrijke principes die voedselveiligheid, onderzoek naar nieuwe plantenvariëteiten en eerlijke verdeling van de voordelen hieruit, moet garanderen. De VRWB wijst erop dat de interpretatie en de concrete invulling van die principes minder eenvoudig zullen zijn. De Raad verwijst in dat verband naar de intellectuele eigendomsrechten waar ook de EG specifiek problemen in ziet. De EG heeft daarom het verdrag goedgekeurd met neerlegging van een verklaring. De meeste EU-landen hebben een soortgelijke verklaring neergelegd. Het blijft onmogelijk om planten of genetisch materiaal, verkregen onder het verdrag, als dusdanig te octrooieren, maar de interpretatie van de EU is dat indien er inventieve vindingen of veranderingen met dat materiaal gebeuren, er eventueel wel octrooiën kunnen genomen worden. Volgens de VRWB is dat het juiste standpunt, dat ook van groot belang is voor de plantenveredeling en de plantenbiotech-sector in Vlaanderen.

6. Advies van de Raad van State

De Raad van State bracht op 3 april 2007 zijn advies uit. De Raad maakte geen opmerkingen.

*De minister-president van de Vlaamse Regering,
Vlaams minister van Institutionele Hervormingen,
Landbouw, Zeevisserij en Plattelandsbeleid,*

Yves LETERME

*De Vlaamse minister van Economie, Ondernemen,
Wetenschap, Innovatie en Buitenlandse Handel,*

Fientje MOERMAN

*De Vlaamse minister van Bestuursaken,
Buitenlands Beleid, Media en Toerisme,*

Geert BOURGEOIS

*De Vlaamse minister van Openbare Werken,
Energie, Leefmilieu en Natuur,*

Kris PEETERS

VOORONTWERP VAN DECREET

houdende instemming met het internationaal verdrag inzake
plantgenetische hulpbronnen voor voeding en landbouw,
ondertekend in Rome op 6 juni 2002

DE VLAAMSE REGERING,

Op voorstel van de Vlaamse minister van Institutionele Hervormingen, Landbouw, Zeevisserij en Plattelandsbeleid, de Vlaamse minister van Economie, Ondernemen, Wetenschap, Innovatie en Buitenlandse Handel, de Vlaamse minister van Bestuurszaken, Buitenlands Beleid, Media en Toerisme en de Vlaamse minister van Openbare Werken, Energie, Leefmilieu en Natuur;

Na beraadslaging,

BESLUIT:

De Vlaamse minister van Institutionele Hervormingen, Landbouw, Zeevisserij en Plattelandsbeleid is ermee belast, in naam van de Vlaamse Regering, bij het Vlaams Parlement het ontwerp van decreet in te dienen, waarvan de tekst volgt:

Artikel 1

Dit decreet regelt een gewestaangelegenheid.

Artikel 2

Het internationaal verdrag inzake plantgenetische hulpbronnen voor voeding en landbouw, ondertekend in Rome op 6 juni 2002, zal volkomen gevolg hebben.

Brussel,

*De minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van
Institutionele Hervormingen, Landbouw, Zeevisserij en Plattelandsbeleid,*

Yves LETERME

*De Vlaamse minister van Economie, Ondernemen,
Wetenschap, Innovatie en Buitenlandse Handel,*

Fientje MOERMAN

De Vlaamse minister van Bestuurszaken, Buitenlands Beleid, Media en Toerisme,

Geert BOURGEOIS

De Vlaamse minister van Openbare Werken, Energie, Leefmilieu en Natuur,

Kris PEETERS

ONTWERP VAN DECREET

DE VLAAMSE REGERING,

Op voorstel van de Vlaamse minister van Institutionele Hervormingen, Landbouw, Zeevisserij en Plattelandsbeleid, de Vlaamse minister van Bestuurszaken, Buitenlands Beleid, Media en Toerisme en de Vlaamse minister van Openbare Werken, Energie, Leefmilieu en Natuur;

Na beraadslaging,

BESLUIT:

De Vlaamse minister van Institutionele Hervormingen, Landbouw, Zeevisserij en Plattelandsbeleid is ermee belast, in naam van de Vlaamse Regering, bij het Vlaams Parlement het ontwerp van decreet in te dienen, waarvan de tekst volgt:

Artikel 1

Dit decreet regelt een gewestaangelegenheid.

Artikel 2

Het internationaal verdrag inzake plantgenetische hulpbronnen voor voeding en landbouw, ondertekend in Rome op 6 juni 2002, zal volkomen gevolg hebben.

Brussel, 16 mei 2007.

*De minister-president van de Vlaamse Regering,
Vlaamse minister van Institutionele Hervormingen,
Landbouw, Zeevisserij en Plattelandsbeleid,*

Yves LETERME

*De Vlaamse minister van Economie,
Ondernemen, Wetenschap,
Innovatie en Buitenlandse Handel,*

Fientje MOERMAN

*De Vlaamse minister van Bestuurszaken,
Buitenlands Beleid, Media en Toerisme,*

Geert BOURGEOIS

*De Vlaamse minister van Openbare Werken, Energie,
Leefmilieu en Natuur,*

Kris PEETERS